

Asia: VN/27452/2020/

Arbetsgruppens betänkande om uppdatering av offentlighetslagen

Allmän motivering och förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Era synpunkter på den allmänna motiveringen samt på avsnittet om förhållandet till grundlagen och lagstiftningsordningen (avsnitten 2–5 och 10 i betänkandet)?

-

Förslag om utvidgning av tillämpningsområdet

Vilken är er bedömning av konsekvenserna för skötseln av den offentliga förvaltningsuppgiften som helhet om tillämpningsområdet för offentlighetslagen utvidgas enligt förslaget i betänkandet? Finns det några särskilda konsekvenser som har att göra med just er organisations verksamhet och som saknas i betänkandet?

Rekrytering. Domstol har redan konstaterat, att kommunen måste delge till och med namn på personer som en rekryteringskonsult varit i kontakt med, även om personen i fråga inte ens sökt nämnda kommunala tjänst. En utvidgning av offentlighetslagen till kommunalägda aktiebolag skulle definitivt försvåra rekryteringen, eftersom de flesta intressanta potentiella arbetssökande inte vill att deras nuvarande arbetsgivare ska veta att de söker/kontaktats om ett nytt jobb. Även om återvinning och cirkulärekonomi är i ropet, är det redan svårt att rekrytera utbildad arbetskraft i konkurrens med andra branscher. Det är också svårt att se vilken allmännytta som gagnas av att rekryteringsprocessen blir offentlig. Det att kommunalägda aktiebolag redan belastas av begränsningar som inte berör privatägda företag, minskar intresset bland professionella arbetstagare inom privata sektorn att söka sig till kommunägda företag.

Beslutsfattande. Idag är avfallsbolagens uppgift klar och entydig, att ordna avfallshanteringen. Kommunikationen med styrelsen liksom styrelsematerialet är rak och öppen. Styrelsen representerar de kommunala ägarna samt driver bolagets och kommunernas intressen i enlighet med aktiebolagslagen. Ifall styrelsematerialet är officiellt betyder det att protokollen och bilagorna måste vara betydligt mer knapphändiga, eftersom allt som står där kan bli offentligt. Affärshemligheter, beskrivning av olika funktioner eller olika hanteringskostnader kan inte tas upp på samma sätt. Det gagnar inte beslutsfattandet och styrelsemedlemmarnas behov av saklig och tillräckligt beslutsunderlag. Så återstår frågan att vilka alla andra handlingar blir offentliga, blir också

ledningsgruppens, olika arbetsgruppers protokoll eller avtal med olika aktörer offentliga? Ju mer material som blir offentligt, desto mer görs materialet för en publik, snarare än för bolagets verksamhet, och desto trögare blir beslutsfattandet.

Effektivitet. Kommunerna som flyttat över verksamhet till aktiebolag har gjort det för att man vill få de effektivitets fördelar som verksamhet ordnat inom ett företag kan ge. Ju mer byråkrati som införs desto mer blir de kommunalägda bolagens verksamhet lik kommunens egen verksamhet och nyttan med bolagiseringen försvinner. I fall företagets beslutsmaterial blir offentligt finns det risk för att bolagets uppdrag blir politiserat, vilket i sin tur ökar risken för att någon politiker gör politik av verksamheten i stället för att se till att avfallshanteringen är ändamålsenlig och effektiv. Exempelvis försöka att genomdriva smygbeskattning i avgifterna i strid med avfallslagen. De kommunala avfallsbolagen är inte i sig en myndighet, utan företag som ska utföra sitt uppdrag så kostnadseffektivt som möjligt.

Administrativ byråkrati. Hur många uppgiftsfrågningar kommer? Det är svårt att avgöra vilka tillägsresurser som behövs för att kunna svara på begäran om uppgifter. Hur mycket mer personal behövs, vilka program behöver införskaffas, hur mycket skolning och nya interna processer behövs. På vilket vis ska företaget hantera normala funktioner som behövs för verksamheten, men som inte är tänkt att ska redogöras för offentligt. Byråkratin leder till ökade kostnader och minskad effektivitet. Den ökade arbetsbördan genererar ingen nytta.

Anskaffningar. Större anskaffningar görs redan enligt offentlig upphandling. De företag som är med och ger anbud i den offentliga upphandlingen får redan ta del av beslutet och information om de olika anbuden som getts. Anskaffningslagen driver redan leverantörernas intressen. Det finns inget egenvärde i att ännu mer material blir offentligt. Likaså är det kontraproduktivt att aktiebolaget exempelvis skulle gå ut med hur mycket bolaget budgeterat för en viss upphandling, eftersom det leder till att anbuden minst så dyra som budgeten, dvs anbuden blir dyrare.

Tolkning. På vilket vis ska det kommunalägda aktiebolaget avgöra om uppgifterna är hemliga eller ej. Även om företaget gör linjedragningar om vad som är affärshemligheter, så är det slutligen domstolsväsendet som avgör om företaget gjorde rätt tolkning eller ej. I aktiebolag finns inte tjänsteinnehavare med tjänstemannaansvar på samma sätt som inom kommunen, som tar beslut om handlingars offentlighet. Ska bolagets personal göra offentlighetsbeslut och är de ansvariga på ett annat sätt om de gjort fel bedömning? Blir väldigt rörigt om det är nått annat än aktiebolagslagen som gäller. I flera situationer blir det svårt att avgöra om delar av verksamheten ska omfattas av offentlighetslagen, speciellt när ingen offentlig makt brukas. Även tolkningsbyråkratin ökar arbetsbördan. För att inte tala om hur offentlighetslagen ska tillämpas i relation till flera andra lagar.

Konkurrenssituation. Även om marknadsmässig verksamhet skulle lämnas utanför offentlighetsprincipen, är det ändå möjligt att konkurrerande företag kan få fram affärshemligheter via vår kostnadsstruktur. Konkurrenter drar redan nytta av att vi har redan nu flera uppgifter och

siffror som framkommer öppet, som konkurrenterna i sin tur inte behöver redovisa och får dölja. Försvårat beslutsfattande och ökad byråkrati minskar vår effektivitet och ökar våra kostnader, vilket ytterligare försämrar vår förmåga att konkurrera. Osäkerheten kring gränsdragningen för vilka uppgifter som är offentliga är svår att kombinera med sekretessen inom normal affärsverksamhet.

Övervakning. Redan idag sker en normal övervakning av företagets verksamhet i enlighet med aktiebolagslagen, via revision och ägarna via styrelsen och bolagsstämman. Kommunstyrelserna har också möjlighet att få information om verksamheten via infotillfällen. Därtill övervakas de kommunalägda avfallsbolagen betydligt mer än de privatägda avfallsbolagen, exempelvis avfallsnämnden tar ställning till taxor, NTM-centralen och Regionförvaltningsverket, samt Konkurrens- och konsumentverket inspekterar verksamheten. Företaget redogör via nämnden hur de avfallsavgifterna som uppburits av kommuninvånarna använts. De kommunalägda avfallsbolagen har ingenting att dölja för sina ägare. Det är väldigt oklart vilka uppgifter som borde vara offentligt tillgängliga, som skulle ge en allmännytta som överskrider nackdelarna med att utöka offentlighetslagen till kommunalägda aktiebolag. Samt vilka är de aktörer som drar nytta av att informationen skulle bli tillgänglig.

Kundregister. Men hänvisning till datasekretessen bör alla kunduppgifter och utförda tjänster beaktas som sekretessbelagda.

Aktiebolagsformen är i många fall ändamålsenligare än affärsverk för utförandet av olika samhällsfunktioner. Det är exempelvis olyckligt att vatten och avloppsfunktionerna inte alltid är aktiebolag, eftersom det skulle ge dem effektivare möjligheter att utföra sitt uppdrag och styra pengar till underhållet av ledningar.

Vilken är er bedömning av konsekvenserna av att tillämpningsområdet för offentlighetslagen utvidgas enligt förslaget så att det omfattar samfund och stiftelser som omfattas av ett offentligt samfunds bestämmande inflytande. Finns det några särskilda konsekvenser som har att göra med just er organisations verksamhet och som saknas i betänkandet?

Marknadsmässig verksamhet. Enligt betänkandet ska inte marknadsmässig verksamhet omfattas av offentlighetslagen. Därmed torde inte offentlighetslagen omfatta de kommunalägda avfallsbolagens marknadsmässiga dotterbolag. Dock kan någon aktör försöka utnyttja offentlighetslagen för att komma åt information som den inte borde ha tillgång till. Överlag skadar byråkratin med offentligheten företaget genom ökade kostnader och ineffektivitet.

Enligt er bedömning, vilka konsekvenser har det för säkerheten om tillämpningsområdet av den offentlighetslag som föreslås i betänkandet utvidgas? Är sekretessgrunderna i den gällande offentlighetslagen tillräckliga för att skydda uppgifter som hanteras av aktörer som enligt förslaget börjar omfattas av tillämpningsområdet eller börjar omfattas av tillämpningsområdet i större utsträckning? Har er organisation uppgifter som det är nödvändigt att hemlighålla, till exempel ur säkerhetssynpunkt, men som det inte är möjligt att hemlighålla utifrån sekretessrekvisiten i den gällande lagen eller i speciallagar?

Kritisk infrastruktur. Avfallshanteringen utgör basinfrastruktur som ska fungera även i krisfunktioner. Det ligger inte i samhällets intresse att funktioner och processer är offentliga och till allas påseende. Ännu mindre när det gäller vatten- och elbolagens processer och linjedragningar.

Övriga förslag i betänkandet

Har andra förslag än förslagen om utvidgning av lagens tillämpningsområde några konsekvenser med tanke på säkerheten för er organisation och hurdana konsekvenser är det fråga om?

-

Lagförslag och specialmotivering

Era synpunkter på lagförslaget och motiveringarna till de bestämmelser som gäller lagförslaget i varje kapitel?

1 kap

-

2 kap

-

3 kap

-

4 kap

-

5 kap

-

6 kap

-

7 kap

-

8 kap

-

Övriga synpunkter

Andra eventuella synpunkter

-

Östman Michael
Ab Ekorosk Oy